

Radics M. Péter

Egy nemzetközi fesztivál Tanzániában

foto: Radics Péter

Augusztus 10. és 17. között a Pécsi Tudományegyetem két hallgatója, Radics M. Péter jogáshallgató és Maczelka Márk kommunikáció szakos hallgató részt vett az idei tanzániai nemzetközi kultúrhéten, az International Student Week in Tanzania 2008 elnevezésű programon. A Dar es Salaam-i Egyetem önkéntesei által szervezett ISWiT a pécsi ICWiP (International Culture Week in Pécs) testvérrendezvénye. A pécsi küldöttek interjúkat készítettek, és riportfilmet állítottak össze a tanzániai fiatalok mindennapjairól, a két találkozó hasonlóságairól és különbségeiről.

Az International Student Week in Tanzania (ISWiT) idén tíz éves, minden második évben kerül megrendezésre az ország központjának számító Dar es Salaamban. Kalandos fesztivál a világ minden tájáról érkező egyetemisták számára, folyamatosan működőként az egyedüli ilyen jellegű rendezvény Afrikában. A 2008-as összejövetel alkalmával a rendezők nagyjából 600 látogatót vártak, saját becsléseink és az ő elmondásaik alapján utólag mi azonban 300 főre saccolnánk a résztvevők számát. Közülük több mint 250 fiatal afrikai, túlnyomó többségük kelet-afrikai volt, a felülreprezentált Tanzánia mellett főként Kenyából, Ugandából és Nigériából jöttek, de érkeztek európaiak is, Ukrajnából, Norvégiaiból, Németországból, Horvátországból, Bosznia-Hercegovinából, Magyarországról, valamint a rendezvény jeles résztvevőjeként a Belgiumban élő iráni egyetemista, Peyman. A

jelek szerint a szervezők jól mérték fel a rendezvényre csalogathatók körét, amikor az Európában hallgatói fesztiválokat szervező fiatalokat is megkeresték, hiszen ez keltette fel az érdeklődését a németországi Ilmenau, a norvégiai Trondheim és a Pécsi Nemzetközi Kultúrhét szervezőinek is, akik valamennyien képviseltették magukat az idei ISWiT-en.

Az egyhetes összejövetel hasonlóan a többnyire szintén I-vel kezdődő társrendezvényeihez kulturális programot és tudományos konferenciát ötvöz, délelőttönként előadásokkal és szekció-beszélgetésekkel, délutánonként kirándulásokkal és városnézéssel, esténként pedig mulatságokkal. Egzotikus környezete mellett az ISWiT fő különbsége az Európában megszokottakhoz képest, hogy az egyetemi campus falai szinte hermetikusan elzárták a résztvevőket Tanzániától, még az esti partikra is különbuszokkal vitték/hozták a diákokat. A programok kapcsán nem kínálkozott szabad választási lehetőség, aki kimaradt valamiből, szűrős tekintetekre számíthatott. Német és norvég kollégáink hozzánk hasonlóan elkerekedett szemekkel vették tudomásul, hogy a megérkezéskor ismertett programhoz képest gyakran mutatkoztak 60-180 perces csúszások, a változásokról informálódni azonban csak étkezésekkor, személyesen lehetett.

Első nap reggel nyolckor ébresztett kedves vendéglátónk, a fesztiválon önkéntesként dolgozó informatika szakos egyetemista, Tuli. Mint később megtudtuk, neki nem kevés utazással járt, hogy eljött értünk a diákszállásra, de társával, a vékony Ismaellel rendkívül előzékenyek voltak, minket, a két magyart, illetve két norvég kollégánkat reggelizni vittek egy közeli büfébe. A műanyag székek és asztalok fölött Pilsner Urquell reklámot fedeztünk fel, a Coca-Cola éttermi kiszérése itt 3,5 deciliter (klasszikus, valódi üvegben). A 3-4 fajta gyorsétel közül az egyik szinte teljesen hasonló az itthon megszokott fánkhoz (csupán annyi a különbség, hogy a kint

fogyasztott rizslisztből készül, habár ez az ízén nem sokat változtat), de van fűszeres hússal töltött gombóc és palacsintaszerű lepény is.

Két helyi barátunk közül Tuli az, aki vállalta, hogy körbekalauzol minket Dar es Salaamban. Tapasztalataink szerint szinte minden helyi egyetemista nagyon kényes arra – és ki nem viselkedne ily módon a távolról jött vendégekkel? –, hogy Tanzánia legnagyobb városának szebbik arcát mutassa meg nekünk, Tuli azonban nem röstell a kopott vagy ijesztő részekre sem beinvitálni minket, amiért nagyon hálásak voltunk neki. Számos átszállással közlekedtünk, főként iránytaxikkal, amelyek többnyire átalakított Toyota kisbuszok, megsokszorozott ülésszámmal, és még annál is több utassal. Egy út nagyjából 300 shillingbe (0,2 dollárba) kerül, mely ottani viszonylatban is kedvezőnek számít. Mivel a sofőrök általában csak akkor indítják el a buszokat, amikor azok már megteltek, ezért a járatok mindig erősen túlszűfoltak. E megoldás illeszkedik a tanzániaiakat sokat hangoztatott vágyához az egyenlőség iránt: az iránytaxikon együtt préselődik időse és öreg, nő és férfi, muszlim és keresztény, egyetemista és koldus.

Tulival alaposan körbejártuk Dar es Salaam központját, annak nem rég épült modern toronyházait, valamint az elhagyott és üresen álló házakat egyaránt. A járóelők közül szinte minden sarkon kilép egy-egy érdeklődő férfi, aki alaposan kezét szorít velünk, kérdezősködik kik vagyunk, honnan jöttünk, tetszik-e nekünk Tanzánia? Először távolságtartással fogadtuk ezt a fajta bizalmas közeledését, később azonban beláttuk mindez csupán helyi szokás, melyet kint létünk célja, vagyis az interjúk és a riportfilm szempontjából még kamatoztatni is tudunk. Egyesek, főként a futballszurkolók – valószínűleg a múlt sikerei alapján – ismerik Magyarországot, másoknak az Osztrák-Magyar Monarchiáról vannak iskolai emlékei, de mindenki őszintén érdeklődik irántunk.

Nagyon hálásak voltunk Tulinak, amikor az egy esti multság előtt azt mondta: haza kell ugrania tiszta ruháért, de örülne, ha vele tartanánk, megnéznénk hol él. Az egyik forgalmas csomóponttól néhány megállónyira fekvő szegénynegyedben apró lakásokra osztott földszintes házak sorakoztak. Tuli két társával egy, a mi fogalmaink szerint másfél szobás, komfort nélküli lakást bérel, 15 dollárért havonta. Otthona szegényes, de barátságos, őszinte és hiteles. A berendezés hiányos: egy ósdi számítógép, ülőgarnitúra és dohányzóasztal, vendéglátónk azonban szívélyes, láthatóan büszke, és pedagógusként dolgozó lakótársával együtt végtelemül vendégszerető. A környék utcáin játszó kisgyerekek hosszan bámultak minket, sokan megpróbálták eladni nekünk portékáikat, de még többen viselkedtek előzékenyen, érdeklődően. Mi rendre megnyugtattuk őket, hogy Tanzánia nagyon szép, érdekes, valóban lenyűgöz minket. Néhányak, elsősorban egyetemista beszélgetőpartnerek további kérdésekkel is faggattak minket: európai szemmel nem embertelenek-e a túlszűfolt iránytaxik, nem szembetűnő-e a város sok pontján a nyomor? Később hallottuk, Tanzániában általános a sztereotípiák, miszerint az északi szomszédai, az ugandaiak azok, akik a legvéletlenebb, legrohanóbb találkozás során is részletesen végigkérdezik az érkezőt véleményéről, családjáé hogylétéről. Tapasztalataink szerint, ha Ugandában ugyanezt gondolják a tanzánokról, az sem teljesen alaptalan...

A két hallgató útjához támogatást nyújtott a Pécsi Tudományegyetem rektora, a PTE ÁJK, a PTE BTK, az Afrikai-Magyar Egyesület, a Multi-Marketing Group Kft., Pécs Polgármestere, valamint az utat szervező SIEN Alapítvány. A pécsi fiatalok útjáról folyamatosan beszámolt az út exkluzív médiapartnere, az Afrika Tanulmányok.

Afrika-völgy

– műfaj dobszóval és didgeridooval

Kapolcs..., vitatott, de kialakult presztízsképes attrakció a nyárban, éppen húsz szentendősen.

A helyszín élménye, a róla szóló sajtómesék és magánstoriák tónusa mintha eltúlozná a látványosság értékét... Események valóban történnek, kézművesek tényleg működgetnek, bódékat tépázza a vihar és rezesszi a napsütés. Avagy, egyszerűen csak nyár van, ráérés, „kiruccanás”, vagy egyhetes-tíznapos „leköltözés”, jó muri...

Közelebbről is nézve, bizony több a talmiság, a poros delelőben kényyszerlézengéssel tarkított sörkorcsolyázás. Pula szinte üres, nem is érti az ember, miért a völgyi falvak sorában említik... Kapolcs előlről is, hátulról is, oldalról is központ, minden ott történik, ami egyáltalán történik... Amikor és ami történik. Márpedig ez a bulihely-találkahely-piachely magában véve egy negyedórás séta, ha az ember még kürtöskalácsot vagy száiami majombőrös kisdobot is akar venni. Aztán túl melege lesz, mintha Afrika keleti felén bókálna, s már csak az árnyas tájékok keresi attól fogva. Este meg hát mint mindig, a központi kocsmá udvara megtelik dülöngéléssel, az „ereszd el-a-hajam” ovációjával, hogy azután a szürkésvörösödő hajnal már a felmosókocsiknak adja át a terpet.

Kapolcs és Vigántpetend rövid séta távolságra esnek egymástól, az Afrika-tábor még fele ennyi a dombra mászva. De már jókora távolságra is elhallik a dobszó, a falu is megnyílik az esti koncertekre, és a parkoló autók már az útmenti árkokat ugrálják át egy félszabad helyért. A tábor látvány. Alkalmi, de intenzív. Szél kapaszzkodik a méteres afrikai fotókba, dupla szél a logókkal ékes alapítványi, Afrikás molinókba is, melyek a kerítés mállatag intimitását fokozzák. De a lejtőn továbballgató, kalandkereső autók megállnak, belesnek, sokszor-sokszor megtorpannak és betérnek. Infosátrak, babzsákok, élő djembe-szóló, hideg szörpök, definiálhatatlanul finom ízű konyhai termékek – mint első impresszió, sokakat vonzanak. Éjjel még az előadóterembe beesnek élményvadászok, és óráig táncolnak.

Élő zenére és diszkóra akár, de élvezettel. Aztán átmennek Kapolcsra, majd unottan ott hagyják és visszafutnak...

Az Afrikáért zajló ismeretközlő és élményszolgáltató működésmód egy új piac keresletére számíthat. Szinte ismeretlen, mágiikus, vad és szegény, de végtelenül pazar világ tárul föl a dokumentum- és játékfilmekből, plakátokból, aláírásgyűjtő ívekből és segélyprogramokból. Élményzenébe oltott árnyas találkozások, mindenünnen érkező válogatott népek, feketék és fehérek, együtt, alkalmasint még egymásért is – ez az árnyaltabb impresszió az Afrika Faluról, amely még a hivatalos fesztiválprogramokban is alig szerepel. Tudományos előadások – ha olykor egy sűrű nyári délutánban akár öt embernek is, de ötvennek éppúgy – „csak” annyit sugallnak, hogy Afrika van, óriásian van, egyre intenzívebben van, egyre kikerülhetlenebbül hat, kérdez és állít, súlyosan hozza gondjait és szélesen kínálja lehetőségeit... Valamiképpen ezt szolgálja ez a „falu” becenevű tábor is. De éppoly lassúad, nyugodt, kiegyensúlyozott sugallat ez, mint maga a földrés. El lehet benne feküdni, rá lehet könyökölni a biztonságára, el is lehet szenderedni, de épp ellenkezőleg: ébredni is érdemes a ritmusokra, a fából készült műtyűrök méltóságára és a színes kelmék nyomatékos bátorságára, az élni képes élet akarására...

Félreértés adódik abból, hogy Kapolcs súlya ad tekintélyt a szomszéd falvak másságának. Petend Afrika-faluja esemény, élmény, mélység és röppenés egyszerre, szorongató dokumentumfilmek helyett-mellett rabul ejtően tehetséges muzikusok fellépési tere is. Az Afrika-falu kontrasztot ad, ellensúlyt támaszt Kapolcsnak. Kihívást, mely nem könnyen kezelhető, s még kevésbé lekezelhető. Az Afrika-falunak kár lenne Kapolcsra költöznie, mert szűkös sátorhelyé mállana össze, ahelyett, hogy áthívná magához a műsoroktól lagymataggá unalmasodott lézengőket, és táncteret adna ahhoz az élmény-együtteshez, amelyet kínálni tud. Afrika érzéletes, és korántsem titkos, de annál nemesebb varázsa sok-sok órára beköltözött

ebbe a faluba, s ha koncert kezdődik, marokkói vagy ghánai, még azok is eljönnek, akik a Balaton körül csavarogtak egész nap.

Kiemelhetetlen, ki, vagy mi okozza a fő hatást az afrikázáshoz. A kézművesek játéka, a dobszó, a konyha vagy a hangszerárus, a mozi vagy a tánc, a rögtönzött esti koncert, vagy a fotók és filmek Afrikája...? Nem is ez a fontos, a körülmények együttese őszinte talán, s nem hagyja, hogy kilimandzsári hófedte pompába, vagy minden fantáziát felülmúló gyümölcs-áradatba vetítse élményét a látogató. Együtt jó ez a sokszínűség, amely ha csak idézi Afrikát, azt méltó derűvel, illő alázattal, és a legkevesebb piaci „jóljárás-trükkel” teszi. Az alapítványok Afrikája, az egyesületek földrésze, a szemtől-szembe nyílt őszinteség jóleső méltósága az, ami itt megvan, s amit már hiába keresnél Kapolcon – még az utcazenészeket is betiltják, „ne zavarják a fesztivált!” – itt pedig mintha honos, betelepült, állandósult lenne. Magyarított Afrika ez egy kicsit, magyaroknak való, de amikor francia vagy angol szót hallasz, akkor sem a lebiggyedt arcok a jellemzőek, hanem a táncolhatnék, az átölelés öröme. Az Afrikáért Alapítvány, a Taita, vagy a Hello Afrika Egyesület most megtette, elérte azt, hogy fogalommal vált „a Völgyben” az Afrika Falu. Aktivisták vagy antropológusok, Afrika-kutatók vagy elvarázsoltan tétova érdeklődők azzal mehetek haza az ideai fesztiválról, hogy megselekedték, fölkinálták, áthatottak vagy legalább megérintettek sokakat Afrika „illataival”. Egy nyár hétköznapi napfelhőjében ez pedig egyáltalán nem kevés. Mert éppúgy formálja a jövőt, mint Afrika nyugodt méltósága, nem az órat, hanem az idő értékét ismerő derűje, szikrázóan fehér mosolya, energia-gazdag sugárzása. Merthát, mint hírelük ez egyesületek: Afrika nem szafari, nem egy szimpla haszonvételei forrás, nem az új rablások régi terepe. Hanem olyan milió, melyben méltóságára ébredhet az ember – még ha alkalmi Völgy-látogató is.

A többi meg már rá lehet bízni a dobok és a fúvósok, a vendég didgerido és a gamblan hangjára...